ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ SIR GORDON SLYNN ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΧΘΗΚΑΝ ΣΤΙΣ 15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1983 [1]

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

Οι παρούσες συνεκδικαζόμενες δύο προσφυγές για την ακύρωση απόφασης της Επιτροπής, της 18ης Αυγούστου 1982 (IV/30.696, ΕΕ L 256, 1982, σ. 20) έχουν ασκηθεί, δυνάμει του άρθρου 173 της συνθήκης ΕΟΚ, από δύο θυγατρικές εταιρείες της Ford Motor Company, η οποία έχει συσταθεί στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής («Ford ΗΠΑ»). Πρώτη προσφεύγουσα είναι η Ford of Europe Incorporated, που έχει συσταθεί επίσης στις Ηνωμένες Πολιτείες («Ford Europe»). Η δεύτερη είναι η Ford Werke Aktiengesellschaft, η οποία έχει συσταθεί στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας («Ford Γερμανίας»).

Η Ford Γερμανίας κατασκευάζει αυτοκίνητα διαφόρων τύπων στη Γερμανία και στο Βέγλιο, τα πωλεί στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και σε θυγατρικές εταιρείες της Ford σε άλλες χώρες, ιδίως στη Ford Motor Company Limited στο Ηνωμένο Βασίλειο («Ford UK»). Ορισμένες από τις θυγατρικές αυτές κατασκευάζουν επίσης αυτοκίνητα και η Ford Europe συντονίζει την πολιτική και τη δραστηριότητα των διαφόρων θυγατρικών εταιρειών στην Ευρώπη, παρόλο που προφανώς η ίδια δεν κατασκευάζει ούτε διανέμει αυτοκίνητα Ford.

Η Ford Γερμανίας έχει οργανώσει στη Γερμανία ένα δίκτυο επιλεκτικής διανομής στο οποίο μετέχει ένας πολύ μεγάλος αριθμός πωλητών που συνδέονται με πρότυπη σύμβαση κύριου εμπορικού αντιπρόσωπου. Σύμφωνα με τους όρους της σύμβασης αυτής η Ford Γερμανίας αναλαμβάνει την υποχρέωση να πωλεί τα προϊόντα της στους κύριους εμπορικούς αντιπρόσωπους, «προϊόντα» στα οποία περιλαμβάνονται, όσον αφορά τα αυτοκίνητα, «οι κανονικοί τύποι σειράς επιβατικών αυτοκινήτων» όπως τα προμηθεύει η Ford Γερμανίας και προσδιορίζονται με την ονομασία του τύπου στο παράρτημα 1 της συμφωνίας. Ο κύριος εμπορικός αντιπρόσωπος δικαιούται να πωλεί τα αυτοκίνητα αυτά εντός της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας λιανικώς σε πελάτες και σε άλλους αναγνωρισμένους πωλητές· μπορεί να οργανώσει επίσης δευτερεύοντα δίκτυα στην περιοχή για την οποία του έχει παραχωρηθεί αρχικά η ευθύνη πωλήσεων. Η Ford παραχωρεί ως αντάλλαγμα, παρόλο που υπόκειται σε εξαιρέσεις, να μην επιτρέπει σε άλλους πωλητές να διανέμουν αυτοκίνητα Ford στην περιοχή αυτή και ο κύριος εμπορικός αντιπρόσωπος αναλαμβάνει την υποχρέωση να μην πωλεί αυτοκίνητα άλλων εργοστασίων.

Αυτή η πρότυπη σύμβαση κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή στις 14 Μαΐου 1976 και η Ford ζήτησε αρνητική πιστοποίηση για τη σύμβαση, βάσει του άρθρου 2 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου (ΕΕ, ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25) ή, εναλλακτικώς, απαλλαγή δυνάμει του άρθρου 85, παράγραφος 3, της συνθήκης ΕΟΚ. Η Ford ισχυρίζεται ότι τότε προμήθευε στους γερμανούς κύριους εμπορικούς αντιπρόσωπους μόνο αυτοκίνητα αριστερής διεύθυνσης, παρόλο που η Ford Γερμανίας κατασκεύαζε αυτοκίνητα δεξιάς διεύθυνσης και τα προμήθευε μεταξύ άλλων στη Ford UK. Κατά τον Απρίλιο 1982 η κατάσταση αυτή μεταβλήθηκε. Οι αναγνωρισμένοι πωλητές προμηθεύονταν μεγαλύτερο αριθμό αυτοκινήτων διεύθυνσης με γερμανικές προδιαγραφές με σκοπό τη μεταπώληση σε πελάτες για

1 — Μετάφραση από τα αγγλικά.

χρήση αρχικά στη Γερμανία χωρίς αμφιβολία. Σημαντικότερο όμως είναι ότι η Ford Γερμανίας κατασκεύαζε και πωλούσε αυξανόμενο αριθμό αυτοκινήτων δεξιάς διεύθυνσης με βρετανικές προδιαγραφές. Τα αυτοκίνητα αυτά προορίζονταν για κατοίκους της Βρετανίας που είχαν ανακαλύψει ότι λόγω της σημαντικής διαφοράς στην τιμή μεταξύ του ίδιου τύπου αυτοκινήτου στη Γερμανία και στο Ηνωμένο Βασίλειο ήταν συμφέρον να το αγοράσουν στη Γερμανία, αυτή δε η διαφορά οφείλονταν κυρίως, αν όχι αποκλειστικά, στην αλλαγή της συναλλαγματικής ισοτιμίας μεταξύ της λίρας στερλίνας και του γερμανικού μάρκου.

Υπάρχει οξεία αντιδικία κατά πόσο αυτά τα αυτοκίνητα δεξιάς διεύθυνσης εμπίπτουν στη συμφωνία κύριας εμπορικής αντιπροσωπίας. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι εμπίπτουν: οι δύο εταιρείες Ford ισχυρίζονται ότι δεν εμπίπτουν εφόσον δεν είναι τύποι κανονικής σειράς και παραγγέλονταν δυνάμει κάποιου ειδικού συστήματος παραγγελίας αυτοκινήτων. Από την αποδεικτική διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου προκύπτει ότι μπορεί να γίνει ίσως διάκριση μεταξύ των αυτοκινήτων αυτών με γερμανικές προδιαγραφές και των αυτοκινήτων με βρετανικές. Από τα αποδεικτικά στοιχεία φαίνεται ότι τα πρώτα πωλούνταν απευθείας στους γερμανούς κύριους εμπορικούς αντιπρόσωπους, αντιμετωπίζονταν όπως ακριβώς τα αυτοκίνητα αριστερής διεύθυνσης και, οπωσδήποτε περιστασιακά, διέπονταν από όρους που περιλαμβάνονται στη σύμβαση κύριας εμπορικής αντιπροσωπίας, έστω βάσει ειδικού συστήματος παραγγελίας αυτοκινήτων. Τα αυτοκίνητα όμως με βρετανικές προδιαγραφές, όπως νομίζω ότι γίνεται αποδεκτό, πουλιούνταν βάσει σχεδίου γνωστού ως «Visit Europe Plan», είτε απευθείας από τη Ford Γερμανίας στους βρετανούς πελάτες, είτε μέσω γερμανών κύριων εμπορικών αντιπρόσωπων. Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι οι εμπορικοί αντιπρόσωποι ενεργούσαν ως μεσάζοντες του πελάτη και δεν αγόραζαν με βάση τη σύμβαση κύριας εμπορικής αντιπροσωπίας. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι τα αυτοκίνητα αυτά διετίθεντο μόνο προς ή μέσω των ίδιων αναγνωρισμένων γερμανών κύριων εμπορικών αντιπρόσωπων έτσι ώστε πρέπει να αντιμετωπίζονται σαν να ενέπιπταν στη σύμβαση εμπορικής αντιπροσωπίας. Δεν κρίνεται εν προκειμένω αναγκαίο ή δυνατό να επιλυθεί η διαφορά αυτή. Είναι ορθό και θεωρώ επαρκές να προχωρήσω με βάση ότι, ανεξάρτητα του αν τα αυτοκίνητα αυτά εμπίπτουν ή όχι στη συμφωνία, υπάρχει σχέση μεταξύ της λειτουργίας του Visit Europe Plan και της σύμβασης κύριας εμπορικής αντιπροσωπίας.

Η Ford Γερμανίας ανησύχησε για τις συνέπειες των πωλήσεων αυτών, και ακόμη περισσότερο από τις συνέπειες που θα μπορούσαν να προκύψουν σε περίπτωση αύξησης των πωλήσεων, επί της οικονομικής θέσης των βρετανών πωλητών και επί των κινήτρων των γερμανών πωλητών για να εντείνουν τη δράση τους στην πώληση αυτοκινήτων αριστερής διεύθυνσης στη Γερμανία και αντέδρασε. Απέστειλε εγκύκλιο με ημερομηνία 27 Απριλίου 1982 στους γερμανούς κύριους εμπορικούς αντιπρόσωπους που είχαν παραγγείλει αυτοκίνητα δεξιάς διεύθυνσης. Η Ford Γερμανίας τους ανακοίνωσε ότι δεν θα προμήθευε πλέον στη Γερμανία αυτοκίνητα δεξιάς διεύθυνσης και ότι θα γινόταν δεκτές μόνο οι παραγγελίες που είχαν ληφθεί πριν από την 1η Μαΐου 1982. Όλα τα υπόλοιπα αυτοκίνητα δεξιάς διεύθυνσης έπρεπε να αγοράζονται από μια θυγατρική της Ford ή από αναγνωρισμένους εμπορικούς αντιπρόσωπους στο Ηνωμένο Βασίλειο. Αυτή η άρνηση για περαιτέρω πωλήσεις αυτοκινήτων στη Γερμανία δεν κάνει διάκριση μεταξύ αυτοκινήτων με βρετανικές και με γερμανικές προδιαγραφές· θα πρέπει να νοηθεί ότι καλύπτει αμφότερες τις κατηγορίες.

Από την εγκύκλιο αυτή παρακινήθηκε το Bureau européen des unions des consomma-

teurs («BEUC») να υποβάλει στις 12 Μαΐου 1982 επίσημη καταγγελία προς την Επιτροπή και να ζητήσει τη λήψη προσωρινών μέτρων. Φαίνεται ότι καταγγελίες προς την Επιτροπή υπέβαλαν επίσης πελάτες στο Ηνωμένο Βασίλειο και ενδεχομένως ορισμένοι γερμανοί αντιπρόσωποι. Το αποτέλεσμα ήταν να αποσταλεί στις 2 Ιουλίου στη Ford Γερμανίας μια γνωστοποίηση αιτιάσεων· μετά τη λήψη της απάντησης της εταιρείας στις 21 Ιουλίου και μετά από ακρόαση στις 23 Ιουλίου, εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση στις 18 Αυγούστου 1982. Η απόφαση αυτή απεστάλη στη Ford Γερμανίας και την υποχρέωνε να αποσύρει εντός 10 ημερών την εγκύκλιό της και να ανακοινώσει στους γερμανούς αντιπροσώπους Ford ότι τα αυτοκίνητα δεξιάς διεύθυνσης αποτελούν ακόμη μέρος του συμβατικού προγράμματος προμηθειών της εταιρείας. Απαγορεύτηκαν πράξεις που έχουν το ίδιο αποτέλεσμα με την εγκύκλιο και επιβλήθηκε πρόστιμο 1 000 ECU (ευρωπαϊκών λογιστικών μονάδων) για κάθε ημέρα καθυστέρησης όσον αφορά την ανάκληση της εγκυκλίου και το αποτέλεσμα της κοινοποίησης προς τους γερμανούς αντιπρόσωπους. Η απόφαση αυτή όριζε ότι θα είχε εφαρμογή μέχρις ότου εκδοθεί οριστική απόφαση επί της υπόθεσης.

Η ευρύτερη έννοια της απόφασης της Επιτροπής, η οποία βασίζεται στα άρθρα 3, παράγραφος 1, και 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 17, είναι ότι πριν από την έκδοση της εγκυκλίου η σύμβαση κύριας εμπορικής αντιπροσωπίας θα είχε τύχει ίσως απαλλαγής βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 3. Παρόλο που η ίδια η εγκύκλιος δεν συνιστά απόφαση ή περίπτωση εναρμονισμένης πρακτικής που εμπίπτει στο άρθρο 85, είναι εντούτοις τέτοιας φύσης που, αν τυχόν είχε χορηγηθεί απαλλαγή, η εγκύκλιος θα συνιστούσε πιθανώς κατάχρηση της απαλλαγής υπό την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 3, στοιχείο δ), του κανονισμού 17, και η απαλλαγή θα είχε ανακληθεί αναδρομικά. Εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις για τη λήψη προσωρινών μέτρων, τις οποίες αναφέρει το Δικαστήριο στην υπόθεση 792/79 R, *Camera Care Ltd.* κατά *Επιτροπής* (ECR 1980, σ. 119), η Επιτροπή μπορεί και οφείλει να επιβάλει ανάκληση της εγκυκλίου ενεργώντας με διακριτική ευχέρεια κατά τρόπο ανάλογο προς την άσκηση της αρμοδιότητας που της παρέχει το άρθρο 8, παράγραφος 3, στοιχείο δ).

Κατόπιν υποβολής αιτήσεων, ο πρόεδρος του Δικαστηρίου διέταξε στις 29 Σεπτεμβρίου 1982 την πλήρη αναστολή της απόφασης της Επιτροπής όσον αφορά τα αυτοκίνητα δεξιάς διεύθυνσης που κατασκευάζονται με βρετανικές προδιαγραφές και όρισε ανώτατο όριο για την υποχρέωση πώλησης αυτοκινήτων δεξιάς κατεύθυνσης με γερμανικές προδιαγραφές. Στη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου παρενέβησαν υπέρ της προσφεύγουσας δύο αντιπρόσωποι (James A. Laidlaw (Holdings) Ltd. και Stormont Ltd.)· υπέρ της Επιτροπής παρενέβη το BEUC. Μετά την προφορική διαδικασία επί της προσφυγής, η Επιτροπή, με απόφαση της 16ης Νοεμβρίου 1983 (ΕΕ L 327, σ. 31), έκρινε ότι η σύμβαση κύριου εμπορικού αντιπρόσωπου επηρεάζει το εμπόριο υπό την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, απέρριψε τη χορήγηση απαλλαγής σύμφωνα με το άρθρο 85, παράγραφος 3, και ανακάλεσε την απόφασή της της 18ης Αυγούστου 1982.

Οι προσφεύγουσες προσέβαλαν την απόφαση για ουσιαστικούς και δικονομικούς λόγους. Υποστηρίζουν ότι δεν υπάρχει αρμοδιότητα για την έκδοση τέτοιων διατάξεων και ότι δεν πληρούνται οι όροι, που

αναφέρονται στην απόφαση Camera Care, για τη λήψη προσωρινών μέτρων. Ορισμένα από τα επιχειρήματα που αναπτύσσονται, ιδίως στην απάντηση και την ανταπάντηση, νομίζω ότι προσήκουν μάλλον για συζήτηση επί υποθετικής αντίθετης απόφασης στην κύρια δίκη. Έχω την άποψη ότι παρέλκει η εξέτασή τους εφόσον καμία ρύθμιση ή απόφαση κατά το παρόν στάδιο δεν προδικάζουν καθ' οιονδήποτε τρόπο την έκβαση της δίκης αν ασκηθεί ενώπιον του Δικαστηρίου προσφυγή κατά της πιο πρόσφατης απόφασης της Επιτροπής.

Η Επιτροπή προτείνει ένσταση απαραδέκτου της προσφυγής της Ford Europe. Υποστηρίζει ότι η απόφαση δεν αφορά άμεσα και ατομικά την εταιρεία αυτή σύμφωνα με το άρθρο 173, καθόσον επηρεάζεται μόνο η εμπορική δραστηριότητα της Ford Γερμανίας. Το Δικαστήριο έχει ήδη δεχθεί στις υποθέσεις των ιαπωνικών ένσφαιρων τριβέων (πχ. υπόθεση 113/77, NTN Toyo Bearings, ECR 1979, σ. 1185, και υποθέσεις 119/77-121/77 που δημοσιεύονται στο ίδιο τεύχος) ότι η σχέση μεταξύ της μητρικής επιχείρησης και των θυγατρικών της ενδεχομένως να είναι τέτοια που η προσβαλλόμενη απόφαση να θεωρείται ότι τις αφορά σε επαρκή βαθμό. Στην προκειμένη υπόθεση η Ford Γερμανίας δεν είναι θυγατρική της Ford Europe. Τα συμφέροντά της είναι εντούτοις εντελώς διαφορετικά από τα συμφέροντα των καταναλωτών και των πωλητών. Με το ρόλο της να επιτηρεί την πολιτική των ευρωπαϊκών θυγατρικών της Ford ΗΠΑ αναμφίβολα για λογαριασμό της μητρικής εταιρείας, νομίζω ότι ανταποκρίνεται επαρκώς στα κριτήρια που έχει θέσει το Δικαστήριο για να την αφορά μια πράξη άμεσα και ατομικά. Έχω επομένως τη γνώμη ότι αμφότερες οι προσφυγές είναι παραδεκτές.

Στην απόφαση *Camera Care* το Δικαστήριο υπέδειξε τις αναγκαίες προϋποθέσεις για τη λήψη προσωρινών μέτρων. Όπως αντιλαμβάνομαι την απόφαση, η προσέγγιση του Δικαστηρίου ήταν κυρίως επηρεασμένη από την τάση να διασφαλίζεται ότι οι αποφάσεις βάσει του άρθρου 3 λαμβάνονται «με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο που προσήκει καλύτερα στα περιστατικά κάθε δεδομένης κατάστασης» (σκέψη 17). Είναι επομένως δυνατό να λαμβάνονται προσωρινά μέτρα για να μην παρεμποδίζεται η άσκηση του δικαιώματος για τη λήψη απόφασης, πρέπει όμως να είναι «απαραίτητα προκειμένου η άσκηση του δικαιώματος για τη λήψη αποφάσεων που προβλέπεται στο άρθρο 3 να μην καταλήξει να είναι ατελέσφορη ή ακόμη μάταιη εξαιτίας των ενεργειών ορισμένων επιχειρηματιών» ή «απαραίτητα για την αποτελεσματική άσκηση των καθηκόντων» της Επιτροπής και για να εξασφαλίζεται ιδίως η αποτελεσματικότητα κάθε απόφασης που επιβάλλει σε επιχειρηματίες να παύσουν παραβάσεις που έχουν διαπιστωθεί. Η Επιτροπή οφείλει όμως να λαμβάνει συγχρόνως υπόψη τα έννομα συμφέροντα των ενδιαφερόμενων επιχειρηματιών και να διατάξει προσωρινά μέτρα σε επείγουσες περιπτώσεις προκειμένου να αποφευχθεί κατάσταση ικανή να προκαλέσει σοβαρή και ανεπανόρθωτη ζημία για το πρόσωπο που επιδιώκει τη λήψη τους ή απαράδεκτη για το γενικό συμφέρον. Τα μέτρα πρέπει να είναι προσωρινά και συντηρητικά και να περιορίζονται σε ό,τι απαιτεί (δηλαδή

αναγκαία) η δεδομένη κατάσταση. Η Επιτροπή, τέλος, οφείλει να τηρεί ουσιώδεις δικονομικές προστασίες, ακόμη και τη λήψη μέτρων υπό μορφή που μπορεί να προσβληθεί ενώπιον του Δικαστηρίου.

Παρόλο που δεν αναφέρεται ρητά, είναι συμφυές προς τις προϋποθέσεις αυτές και προς την ουσία της αρμοδιότητας για τη λήψη προσωρινών μέτρων ότι καταδεικνύεται, τουλάχιστον εκ πρώτης όψεως, η ανάγκη για την άσκηση της αρμοδιότητας αυτής.

Η λήψη προσωρινών μέτρων παρίσταται εύλογη όταν υπάρχει επαρκές υπόστρωμα πραγματικών περιστατικών και επαρκές νομικό έρεισμα. Η Επιτροπή ορθά δέχεται ότι πρέπει να υπάρχουν ισχυρές εκ πρώτης όψεως αποδείξεις.

Ενόψει των εκτενών επιχειρημάτων που έχουν προβληθεί και των απόψεων που υποστηρίχθηκαν κατά την προφορική διαδικασία, θεωρώ ενδεδειγμένο, στην παρούσα υπόθεση, να συνοψίσω τις θέσεις των διαδίκων στα κύρια σημεία. Κατά πρώτο λόγο, γίνεται δεκτό ότι η Ford Γερμανίας δεν κατέχει δεσπόζουσα θέση, οπότε το άρθρο 86 δεν έχει εφαρμογή. Γίνεται δεκτό επίσης ότι η άρνηση για παράδοση των εν λόγω αυτοκινήτων δεν συνιστά αφεαυτής παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1. Η άρνηση αυτή στην παρούσα υπόθεση δεν συνιστά αφεαυτής παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1. Η άρνηση αυτή στην παρούσα υπόθεση δεν καθιστά τη σύμβαση κύριας εμπορικής αντιπροσωπίας. Κατά την άποψη της Επιτροπής η συμφωνία εμπίπτει στο άρθρο 85, παράγραφος 1, για άλλους λόγους· η άρνηση για παράδοση αποτελεί λόγο για ανάκληση της απαλλαγής σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 3, στοιχείο δ), του κανονισμού 17. Κατ' αναλογία επομένως, η Επιτροπή μπορεί να διατάσσει προσωρινά μέτρα, όπως ισχυρίζεται βέβαια ότι μπορεί να τα λαμβάνει σε παρόμοιες περιπτώσεις που δεν έχει κοινοποιηθεί συμφωνία εμπίπτουσα στο άρθρο 85, παράγραφος 1, που έχει κοινοποιηθεί, αλλά δεν έχει υποβληθεί αίτημα για απαλλαγή.

Η Επιτροπή υιοθετεί ευρεία άποψη. Το σημείο από το οποίο εκκινεί (στο οποίο υποστηρίζεται από το BEUC) είναι ότι δεν μπορεί να χορηγηθεί απαλλαγή για μια συμφωνία, εφόσον ο κατασκευαστής παύει να προμηθεύει εμπορεύματα σε ένα κράτος μέλος με σκοπό να αποτραπεί ο ανταγωνισμός προϊόντων ίδιας μάρκας σε άλλο κράτος μέλος όπου τα εμπορεύματα πωλούνται σε υψηλότερες τιμές. Η άρνηση αυτή για παράδοση ισοδυναμεί με απαγόρευση των εξαγωγών και τέτοιας φύσης ενέργειες κατά του ανταγωνισμού έρχονται σε αντίθεση με τους θεμελιώδεις στόχους της κοινής αγοράς. Προσωρινά μέτρα σαν κι αυτά που έχουν εκδοθεί εν προκειμένω για να εξακολουθούν να διατίθενται φθηνότερα εμπορεύματα και οι πελάτες να μην υφίστανται ζημίες καταβάλλοντας υψηλότερες τιμές, όχι μόνο δικαιολογούνται, αλλά είναι ο μοναδικός τρόπος για την προστασία του καταναλωτή. Είναι αδιάφορο αν τα αυτοκίνητα πωλούνται βάσει της σύμβασης και αν η μη παράδοση είναι αφεαυτής παράνομη, εφόσον η οικονομική πραγματικότητα είναι ότι τα αυτοκίνητα αυτά αποτελούσαν αναπόσπαστο τμήμα του συνόλου της αγοράς της Ford. Η Επιτροπή δεν ισχυρίζεται ότι ένας κατασκευαστής οφείλει να διαθέτει όλα τα προϊόντα του σε κάθε πωλητή· περιορίζεται στη σκέψη ότι μπορεί να τεθεί τέρμα με προσωρινά μέτρα σε μια ενέργεια η οποία συνιστά στην πραγματικότητα απαγόρευση παράλληλων εισαγωγών και διακοπή της προμήθειας εμπορευμάτων που ήταν πριν διαθέσιμα. Εν προκειμένω, η Επιτροπή απλώς διατήρησε το stauts quo: δεν προέβη

σε καμιά ενέργεια για να δεσμεύσει συμβατικώς τη Ford να προμηθεύει αυτοκίνητα και το αποτέλεσμα της προσωρινής απόφασης δεν διαφέρει από το αποτέλεσμα που θα είχε επιτευχθεί με οριστική απόφαση.

Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται, συνοπτικά, ότι μια μονομερής απόφαση εκ μέρους προμηθευτή που δεν κατέχει δεσπόζουσα θέση να προμηθεύει μέρος μόνο των προϊόντων του σε έναν πωλητή, δεν μπορεί να εμπίπτει στο άρθρο 85, παράγραφος 1, και ως προϋπόθεση για τη χορήγηση απαλλαγής δεν μπορεί να επιβληθεί σε έναν κατασκευαστή η υποχρέωση να προμηθεύει όλα τα προϊόντα που κατασκευάζει. Η πολιτική της συνθήκης είναι ότι ένας κατασκευαστής οφείλει να μην περιορίζει τη δυνατότητα ενός πωλητή να ασκεί ανταγωνισμό σε σχέση με εμπορεύματα που έχει ήδη προμηθευτεί· δεν απαιτείται, πράγμα το οποίο είναι εντελώς διαφορετικό, να εξαναγκαστεί ένας κατασκευαστής να προβεί σε θετικές ενέργειες για να αποκτήσουν ανταγωνιστικότητα οι αντιπρόσωποί του με το να τους προμηθεύει εμπορεύματα. Εφόσον επομένως, η Επιτροπή δεν υπαινίσσεται ότι η συμφωνία δεν θα μπορούσε αλλιώς να τύχει απαλλαγής, δεν υπάρχει λόγος να εκδοθεί απόφαση βάσει του άρθρου 3. Η παρούσα απόφαση δεν ήταν απαραίτητη για να διασφαλιστεί η τήρηση της οριστικής απόφασης και δεν υπάρχει αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της σύμβασης κύριας εμπορικής αντιπροσωπίας και της απόφασης για μη προμήθεια των συγκεκριμένων αυτών αυτοκινήτων. Δεν υπάρχει επιπλέον σοβαρή και ανεπανόρθωτη ζημία των πελατών και επομένως δεν συνέτρεχε περίπτωση κατεπείγοντος για τη λήψη απόφασης. Αντίθετα, η απόφαση δεν έλαβε υπόψη τη ζημία που προκαλείται στον όμιλο Ford και ιδίως στη Ford UK και στους αντιπρόσωπούς της. Η υπόθεση βαίνει πέρα από το αναγκαίο για τη διατήρηση της κατάστασης επιβάλλοντας στη Ford να προμηθεύει απεριόριστο αριθμό αυτοκινήτων. Οι ισχυρισμοί δεν ήταν εκ πρώτης όψεως βάσιμοι· τα επιχειρήματα στα οποία στηρίζονται δεν είναι μόνο εσφαλμένα αλλά και πρωτοφανή. Αγνοήθηκαν οι δικονομικές προστασίες, συμπεριλαμβανομένων αυτών που περιέχονται στα άρθρα 2 και 4 του κανονισμού 99/63 και ακόμη οι προσφεύγουσες δεν είχαν καμία δυνατότητα να αντικρούσουν τον ισχυρισμό ότι η προσωρινή απόφαση εκδίδεται βάσει του άρθρου 3 του κανονισμού 17 εφόσον υπό κρίση ήταν μόνο το άρθρο 6.

Ένα προκαταρκτικό ζήτημα που πρέπει να εξεταστεί είναι το κατά πόσο μια προσωρινή απόφαση της Επιτροπής μπορεί ποτέ να περιέχει διατάξεις που δεν θα μπορούσε να περιέχει ρητά μια οριστική απόφαση. Το γεγονός ότι το Δικαστήριο έχει τη δυνατότητα αυτή δεν σημαίνει ότι και η Επιτροπή μπορεί να ενεργήσει ανάλογα, καθόσον η λειτουργία και οι αρμοδιότητες των δύο οργάνων είναι διαφορετικές. Δεν φρονώ ότι ισχύει απόλυτα ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να ενεργήσει κατά τον τρόπο αυτό εφόσον, προκειμένου να διατηρήσει το δικαίωμά της να λάβει οριστική απόφαση, παρίσταται ανάγκη να απαγορεύσει προσωρινά πράξεις ή να επιβάλει ενέργειες τις οποίες δεν θα μπορούσε να περιλάβει ρητά σε οριστική απόφαση. Πρέπει να υπάρχει όμως κάποιος περιορισμός ως προς το τι μπορεί να διατάσσει μια προσωρινή απόφαση. Παρόλο που είναι δυνατό να είναι διαφορετική η μορφή μιας προσωρινής απόφασης από τη μορφή μιας οριστικής, νομίζω ότι αυτό που διατάσσεται δεν πρέπει να υπερβαίνει στην ουσία ό,τι θα μπορούσε να πράξει η Επιτροπή με οριστική απόφαση.

στική απόφαση. Μπορεί να υπάρχουν περιπτώσεις όπου η διάκριση δεν είναι εντελώς σαφής, νομίζω όμως ότι απορρέει από τον επικουρικό χαρακτήρα των προσωρινών μέτρων ως προς τις περιορισμένες αρμοδιότητες που παρέχονται στην Επιτροπή. Το γεγονός ότι μια προσωρινή απόφαση έχει ίσως διαφορετική μορφή δεν σημαίνει ότι μπορεί να μετατραπεί πράγματι σε οριστική απόφαση, η οποία δεν θα μπορούσε να εκδοθεί εγκύρως, εφόσον, αν η Επιτροπή είναι σε θέση να δικαιολογήσει τη λήψη της, μπορεί να ασκηθεί ενώπιον του Δικαστηρίου προσφυγή για ακύρωση της προσωρινής απόφασης.

Ο περιορισμός αυτός ως προς το περιεχόμενο μιας προσωρινής απόφασης νομίζω ότι υπονοείται στην προϋπόθεση που έχει θέσει το Δικαστήριο στην υπόθεση Camera Care, δηλαδή ότι τα προσωρινά μέτρα πρέπει να είναι «απαραίτητα για την αποτελεσματική άσκηση των καθηκόντων» της Επιτροπής.

Προς το παρόν υποθέτω, όπως ισχυρίζεται η Επιτροπή, ότι στην προκειμένη υπόθεση, αν συνέτρεχαν όλες οι πραγματικές και νομικές προϋποθέσεις, η Επιτροπή είχε τη δυνατότητα να ενεργήσει με οριστική απόφαση κατά τρεις τρόπους: Μπορούσε να κρίνει ότι η συμφωνία εμπίπτει στο άρθρο 85, παράγραφος 1, και να μη χορηγήσει απαλλαγή βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 3, λόγω του ότι η Ford Γερμανίας αρνιόταν να προμηθεύει αυτοκίνητα δεξιάς διεύθυνσης. Μπορούσε να χορηγήσει απαλλαγή υπό τον όρο η Ford Γερμανίας να επαναλάβει την προμήθεια των αυτοκινήτων αυτών. Εναλλακτικά μπορούσε να ζητήσει από τη Ford Γερμανίας να μην εφαρμόζει τη σύμβαση ενόσω δεν θα προμήθευε αυτοκίνητα δεξιάς διεύθυνσης. Αυτό όμως που η Επιτροπή δεν θα μπορούσε να πράξει, νομίζω, είναι να επιβάλει θετικές ενέργειες στη Ford Γερμανίας, να προμηθεύει δηλαδή αυτοκίνητα δεξιάς διεύθυνσης στους αντιπρόσωπούς της.

Αποτέλεσμα βέβαια μιας από τις οριστικές αποφάσεις που θα μπορούσαν να εκδοθούν θα ήταν η Ford να εξαναγκαστεί να επαναλάβει τις εμπορικές προμήθειες. Η ουσιώδης διαφορά εντούτοις είναι ότι θα είχε την επιλογή, δύσκολη βέβαια στην πρακτική της εφαρμογή, να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση, πείθοντας τους αντιπρόσωπούς της να την τροποποιήσουν ή να επαναλάβει τις προμήθειες. Η παρούσα απόφαση δεν παρέχει τέτοια ευχέρεια επιλογής. Αν με οριστική απόφαση δεν μπορεί η Ford να εξαναγκαστεί να προμηθεύει τα αυτοκίνητα αυτά, θεωρώ ότι δεν είναι «απαραίτητο» να επιβληθεί στη Ford Γερμανίας η υποχρέωση να τα προμηθεύει εν τω μεταξύ προκειμένου να είναι αποτελεσματική η οριστική απόφαση. Θεωρώ επιπλέον ότι τέτοια απόφαση υπερβαίνει ουσιαστικά τις αρμοδιότητες της Επιτροπής για την έκδοση οριστικής απόφασης.

Αν επομένως η άποψη αυτή δεν είναι ορθή, είναι τουλάχιστον πολύ αμφίβολο, κατά τη γνώμη μου, κατά πόσο η Επιτροπή είχε την αρμοδιότητα να εκδώσει τότε την απόφασή της. Επιπλέον, κι αν ακόμη μπορεί να μη χορηγηθεί απαλλαγή βάσει του άρθρου 8, παράγραφος 3, στοιχείο δ), εξαιτίας μιας μονομερούς πράξης, δεν μπορεί να υποστηριχθεί κατά τη γνώμη μου ότι ήταν σαφές ή, έστω εκ πρώτης όψεως, ότι ορθώς το άρθρο 8, παράγραφος 3, μπορεί να έχει αναλογική εφαρμογή σε συμφωνίες για τις οποίες δεν έχει χορηγηθεί ακόμη απαλλαγή. Οι απόψεις των διαδίκων διίστανται ακόμη περισσότερο ως προς το αν είναι δυνατή η ενέργεια αυτή αν η μονομερής πράξη αφορά κυρίως ή αποκλειστικά εμπορεύματα που δεν καλύπτονται ή δεν μπο-

ρούν να καλυφθούν από τη σύμβαση κύριας εμπορικής αντιπροσωπίας, συγκεκριμένα τα αυτοκίνητα με βρετανικές προδιαγραφές. Ελλείψει οιασδήποτε απόφασης εθνικού δικαστηρίου ως προς το πεδίο εφαρμογής της σύμβασης σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο, αμφισβητείται σαφώς κατά πόσο στη σύμβαση της κύριας εμπορικής αντιπροσωπίας περιλαμβάνονταν τα αυτοκίνητα αυτά δεξιάς διεύθυνσης.

Δεν νομίζω επομένως ότι η Επιτροπή είχε αρκετά ισχυρά νομικά ερείσματα για να στηρίξει τη λήψη προσωρινής απόφασης. Εκ πρώτης όψεως δεν υπάρχουν λόγοι που να δικαιολογούν την απόφαση αυτή. Το συμπέρασμα αυτό δεν προδικάζει με κανένα τρόπο οιαδήποτε μεταγενέστερη απόφαση ως προς την αξία της οριστικής απόφασης όταν θα πρέπει να επιλυθούν τα ζητήματα αυτά.

Παρόλο που θα απέρριπτα το επιχείρημα των προσφευγουσών ότι η προσωρινή απόφαση ήταν τόσο αόριστη ώστε δεν μπορούσε να σταθεί (εφόσον κατά τη γνώμη μου επέβαλε σαφώς στη Ford να συνεχίζει την προμήθεια τέτοιων αυτοκινήτων σύμφωνα με τις παραγγελίες των αντιπροσώπων που τα παράγγελναν προηγουμένως με τους ίδιους όρους σε τιμές προσαρμοσμένες mutatis mutandis στις άλλες μεταβολές τιμών στη σειρά της Ford), θεωρώ ότι το αποτέλεσμά της υπερακοντίζει το αποτέλεσμα απλού συντηρητικού μέτρου. Αναμενόταν ότι κατά το στάδιο αυτό θα αυξανόταν σημαντικά ο αριθμός των παραγγελλομένων αυτοκινήτων· υπήρχε φόβος ότι οι συνέπειες επί των αντιπροσώπων της Ford Αγγλίας θα ήταν σοβαρές αν όχι καταστρεπτικές σε τμήμα του υπάρχοντος δικτύου. Νομίζω ότι από αυτή την άποψη της υπόθεσης θα ήταν αρκετό ως προσωρινό συντηρητικό μέτρο να επιβληθεί το πολύ η προμήθεια αυτοκινήτων στο επίπεδο του τρέχοντος αριθμού.

Στη συνέχεια υποστηρίζεται ότι η απόφαση αυτή υπερβαίνει το αναγκαίο διότι το ίδιο αποτέλεσμα θα μπορούσε να είχε επιτευχθεί με προσωρινή απόφαση βάσει του άρθρου 15, παράγραφος 6, του κανονισμού 17. Υποστηρίζεται ότι η ανάκληση της απαλλαγής από πρόστιμα θα ήταν απόφαση λιγότερο αυστηρή από την παρούσα. Στο μέτρο που έχει εφαρμογή το άρθρο αυτό υποτίθεται ότι έχει κοινοποιηθεί μια σύμβαση. Δεν θεωρώ ορθό ότι, αν έχει κοινοποιηθεί μια σύμβαση, δεν μπορούν να ληφθούν προσωρινά μέτρα εφόσον ένα πρόστιμο είναι λιγότερο επαχθές, ακόμη δε και στην υπόθεση Camera Care η συμφωνία είχε κοινοποιηθεί (προτάσεις μου στην υπόθεση 86/82 Hasselblad GB). Εν πάση περιπτώσει το αποτέλεσμα που επεδίωκε η Επιτροπή, παρόλο που μπορούσε να το επιτύχει με άλλο τρόπο, δεν θα είχε επιτευχθεί και οι γερμανοί αντιπρόσωποι θα είχαν θιγεί από την άρνηση για προμήθεια εκ μέρους της Ford. Συνεπώς θα απέρριπτα το επιχείρημα αυτό.

Οι προσφεύγουσες υπεστήριξαν επίσης ότι η προσωρινή απόφαση ήταν πάρα πολύ περιοριστική διότι δεν παρείχε στη Ford Γερμανίας τη δυνατότητα να θέσει τη συμφωνία εξ ολοκλήρου εκτός του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1. Παρ' όλα τα επιχειρήματα της Επιτροπής, συμφωνώ ότι αυτό δεν συνέβαινε. Η επιταγή για διενέργεια πράξης δεν υπόκειται σε αίρεση ότι, αν μετατραπεί η συμφωνία, παύει η υποχρέωση για προμήθεια, έτσι ώστε η υποχρέωση αυτή συνεχίζεται. Δεν θεωρώ εντούτοις ότι διάταξη που παρέχει τη δυνατότητα για μετατροπή της συμφωνίας μπορεί να είναι, εν πάση περιπτώσει,

από τη φύση της συντηρητική, ακόμη και αν η Ford Γερμανίας έχει συμμορφωθεί μ' αυτήν.

Δέχομαι το επιχείρημα της Επιτροπής, το οποίο υποστηρίζει και το BEUC, ότι οι ιδιώτες αγοραστές υφίστανται ζημία αν δεν μπορούν πλέον να αγοράζουν αυτοκίνητα Ford στη Γερμανία σε χαμηλότερες τιμές. Αν η τιμή του αυτοκινήτου συγκριθεί με την περιουσία του μέσου καταναλωτή, το διαφυγόν κέρδος είναι σοβαρό. Από πρακτική άποψη η ζημία δεν μπορεί να αποκατασταθεί. Από θεωρητική άποψη είναι ίσως δυνατό να κινηθεί δίκη ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων για την επιστροφή της διαφοράς. Η δικαστική προστασία αυτή όμως δεν είναι αποτελεσματική λόγω του κόστους και των αποδείξεων που συνεπάγεται τέτοια δίκη. Οι γερμανοί αντιπρόσωποι επιπλέον, νομίζω ότι είναι πιθανό να έχουν διαφυγόντα κέρδη τα οποία είναι πρακτικά αδύνατο ή δύσκολο να καλύψουν. Επομένως, κατά τη γνώμη μου, συντρέχει εν προκειμένω περίπτωση κατεπείγοντος.

Παρόλο που δεν δέχομαι ότι η Επιτροπή αγνόησε τα έννομα συμφέροντα της Ford, είναι εντελώς ορθό το αντεπιχείρημα των προσφευγουσών ότι είναι σοβαρή η ζημία στα συμφέροντα της Ford και ότι έπρεπε να ληφθούν υπόψη η καταστροφή και οι ζημιές στη Ford Αγγλίας και των αντιπροσώπων της όπως και οι ζημιές ορισμένων γερμανών αντιπροσώπων. Αποτελεί εν πάση περιπτώσει παράγοντα που πρέπει να αντισταθμιστεί με άλλους παράγοντες. Αν οι αποδείξεις για την έκδοση προσωρινής απόφασης ήταν εξάλλου συντριπτικές, τόσο από ουσιαστική όσο και από νομική άποψη, τότε θα έπρεπε να υποστούν τη ζημία αυτή. Με ασθενείς αποδείξεις όμως, η πλάστιγγα γέρνει αντίθετα και σημαίνει ότι δεν μπορεί να εκδοθεί προσωρινή απόφαση.

Καταλήγω όμως στη γνώμη ότι η προσωρινή απόφαση της Επιτροπής πρέπει να ακυρωθεί για το λόγο ότι δεν ενέπιπτε εντός των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής, δεν ήταν «απαραίτητη» ή «συντηρητική» και δεν στηρίζονταν σε αρκετά σαφείς νομικές αποδείξεις.

Οι προσφεύγουσες ζητούν επίσης την ακύρωση της προσωρινής απόφασης λόγω πλημμελειών της διαδικασίας.

Η πρώτη είναι ότι δεν παρασχέθηκε στη Ford η ευχέρεια να απευθυνθεί στην Επιτροπή βάσει του άρθρου 3, εφόσον μνημονευόταν μόνο το άρθρο 6, παράγραφος 1. Αν και δεν δέχομαι ότι τίθεται ζήτημα για τα άρθρα 2 και 4 του κανονισμού 91/63, η Ford δικαιούται να βασίζεται στην αρχή του audi alteram partem. Η γνωστοποίηση των αιτιάσεων και η θέση που έλαβε η Επιτροπή στην ακρόαση πριν από την έκδοση της απόφασης ήταν διφορούμενες. Δεν δέχομαι ακόμη ότι οι προσφεύγουσες δεν είχαν αντιληφθεί ότι εξετάζονταν η λήψη προσωρινών μέτρων. Στην απάντησή τους προς τη γνωστοποίηση αιτιάσεων οι ίδιες οι προσφεύγουσες επέσυραν την προσοχή στο ότι προσωρινά μέτρα μπορούσαν να ληφθούν μόνο βάσει του άρθρου 3. Οι προσφεύγουσες δεν με έχουν πείσει ότι είχε αποστερηθεί από τη Ford η δυνατότητα να απευθυνθεί στην Επιτροπή βάσει του άρθρου 3.

Κατά δεύτερο λόγο η Ford υποστηρίζει ότι η απόφαση πρέπει να ακυρωθεί διότι η Επιτροπή παρέλειψε να διαβουλευτεί με τη συμβουλευτική επιτροπή όπως απαιτεί το άρθρο 10 του κανονισμού 17. Η Επιτροπή απαντά ότι δεν έχει την υποχρέωση να διαβουλεύεται με τη συμβουλευτική επιτροπή

για τη λήψη προσωρινών μέτρων. Το σχετικό απόσπασμα του άρθρου 10, παράγραφος 3, επιβάλλει στην Επιτροπή να διαβουλεύεται με τη συμβουλευτική επιτροπή «προ της εκδόσεως αποφάσεως η οποία εκδίδεται κατά τη διαδικασία της παραγράφου 1». Το άρθρο 10, παράγραφος 1, αναφέρεται σε αποφάσεις «για τη διαπίστωση παραβάσεων των διατάξεων του άρθρου 85 ή του άρθρου 86 της συνθήκης ή για τη χορήγηση αρνητικής πιστοποιήσεως» ή αποφάσεις «εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 3». Η μοναδική σχετική εν προκειμένω φράση είναι «για τη διαπίστωση παραβάσεων των διατάξεων του άρθρου 85». Παρόλο που τελικά μια προσωρινή απόφαση δεν «διαπιστώνει» τέτοια παράβαση, στηρίζεται εντούτοις σε μια εκ πρώτης όψεως σχετική διαπίστωση. Το ζήτημα επομένως προς επίλυση είναι: η εκ πρώτης όψεως διαπίστωση ενός γεγονότος πρέπει να θεωρείται ως πλήρης διαπίστωση του γεγονότος; η απάντησή μου είναι καταφατική. Με άλλα λόγια, απόφαση που διαπιστώνει ένα πραγματικό περιστατικό σε προσωρινή βάση πρέπει να θεωρηθεί ως απόφαση που «διαπιστώνει» το περιστατικό αυτό. Για την εφαρμογή επομένως του άρθρου 10, παράγραφος 3, μια προσωρινή απόφαση «εκδίδεται κατά τη διαδικασία» που διαπιστώνει την ύπαρξη παράβασης. Από αυτά συμπεραίνω ότι το άρθρο 10 επιβάλλει στην Επιτροπή να διαβουλεύεται με τη συμβουλευτική επιτροπή πριν εκδώσει προσωρινή απόφαση.

Το θέμα εντούτοις δεν εξαντλείται. Η απόφαση επιβάλλει στη Ford-Werke χρηματική ποινή σε περίπτωση που δεν συμμορφωθεί με την απόφαση εντός της προθεσμίας που τάσσει. Το άρθρο 16 του κανονισμού 17, το οποίο αφορά την επιβολή χρηματικών ποινών, ορίζει στην παράγραφο 3 ότι «οι διατάξεις του άρθρου 10, παράγραφοι 3 μέχρι 6, εφαρμόζονται εν προκειμένω». Αυτό σημαίνει προφανώς ότι πρέπει να ζητείται η γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής για σχέδιο απόφασης που επιβάλλει χρηματική ποινή. Κατά την προφορική διαδικασία ζητήθηκε από τον εκπρόσωπο της Επιτροπής να αναπτύξει τις απόψεις της Επιτροπής επί του θέματος αυτού. Η σχετική του απάντηση ήταν ότι η πρακτική της Επιτροπής είναι να ενεργεί σε δύο στάδια όσον αφορά την επιβολή τέτοιων χρηματικών ποινών. Η πρώτη απόφαση, όπως στην προκειμένη περίπτωση, διατάσσει την επιχείρηση να προβεί σε ορισμένες ενέργειες, ειδάλλως θα καταβάλει χρηματική ποινή που ορίζεται στην απόφαση. Ο εκπρόσωπος της Επιτροπής την περιέγραψε ως απλή απειλή. Αν η επιχείρηση δεν συμμορφωθεί με την πρώτη απόφαση, εκδίδεται δεύτερη απόφαση, η οποία επιβάλλει πραγματικά το πρόστιμο.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι για την αρχική απόφαση δεν υπέχει καμιά υποχρέωση να ζητήσει τη γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής. Θα απέρριπτα το επιχείρημα αυτό. Το ότι η πρακτική της Επιτροπής είναι να εκδίδει μια δεύτερη απόφαση δεν μπορεί να μεταβάλει τη σαφή διατύπωση μιας απόφασης όπως αυτή που αποτελεί αντικείμενο της παρούσας δίκης. Το άρθρο 2 ορίζει: «για κάθε ημέρα καθυστέρησης, όσον αφορά τα μέτρα που ορίζονται στο άρθρο 1, επιβάλλεται στη Ford-Werke AG πρόστιμο 1 000 λογιστικών μονάδων». Η άποψη της Επιτροπής αντιβαίνει επίσης στη ρητή διατύπωση του άρθρου 16, παράγραφος 1, σύμφωνα με το οποίο «η Επιτροπή δύναται με απόφαση να επιβάλει στις επιχειρήσεις... χρηματικές ποινές... για να τις υποχρεώσει: α) να παύσουν την παράβαση των διατάξεων του άρθρου 85 ή του άρθρου 86 της συνθήκης...». Η διατύπωση της διάταξης αυτής καλύπτει επομένως αποφάσεις με μελλοντικό χαρα-

κτήρα υπό την έννοια ότι αποβλέπουν στη ρύθμιση της μελλοντικής στάσης της σχετικής επιχείρησης. Κατά την άποψή μου, συνεπώς, για την προκειμένη απόφαση θα έπρεπε να είχε ζητηθεί η γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής δυνάμει του άρθρου 16.

Στην έβδομη παράγραφο του προοιμίου της απόφασης αναφέρεται ότι «δόθηκε η ευκαιρία στη συμβουλευτική επιτροπή... να υποβάλει τις παρατηρήσεις της», στις 23 Ιουλίου 1982, ημέρα της ακρόασης. Δεν αναφέρεται ότι υπέβαλε παρατηρήσεις, παρόλο που είναι αυτονόητο ότι θα μπορούσε να το είχε κάνει, ή ότι υπήρξε οιαδήποτε άλλη διαβούλευση. Υπάρχουν ίσως υποθέσεις οι οποίες είναι τόσο επείγουσες έτσι ώστε δικαιολογείται πολύ σύντομη διαβούλευση με τη συμβουλευτική επιτροπή. Εξετάζοντας τη χρονική διάρκεια της υπόθεσης αυτής, νομίζω ότι δικαιολογημένα η Ford ισχυρίζεται ότι με βάση τα διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία δεν δόθηκε καμιά εύλογη ευκαιρία στη συμβουλευτική επιτροπή για να ζητηθεί η γνώμη της πριν από την έκδοση της απόφασης. Πρόκειται σαφώς για σοβαρή διαδικαστική υποχρέωση και δεν νομίζω ότι είναι ορθό να τεκμαίρεται με οιονδήποτε τρόπο η ομαλή διεξαγωγή των πάντων.

Ο τρίτος ισχυρισμός της Ford που αφορά τη διαδικασία είναι ότι η Επιτροπή δεν άκουσε τη γνώμη ενδιαφερομένων μερών που ζήτησαν ακρόαση. Λέγεται ότι αυτό αντιβαίνει στο άρθρο 19, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και στο άρθρο 5 του κανονισμού 99/63. Οι συνδυασμένες διατάξεις αυτές ορίζουν ότι τρίτοι που ζητούν από την Επιτροπή γραπτή «ακρόαση» και οι οποίοι εμφανίζουν «εύλογο συμφέρον», πρέπει να έχουν την ευκαιρία να υποβάλουν γραπτές παρατηρήσεις πριν η Επιτροπή εκδώσει ορισμένες κατηγορίες αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένων των αποφάσεων βάσει του άρθρου 3 του κανονισμού 17. Πρέπει να τις υποβάλουν εντός της προθεσμίας που ορίζει η Επιτροπή λαμβάνοντας υπόψη «τον απαραίτητο χρόνο για την προπαρασκευή των παρατηρήσεων καθώς και το επείγον της υπό εξέταση υποθέσεως» (άρθρο 11 κανονισμού 99/63). Η προθεσμία δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να είναι βραχύτερη των δύο εβδομάδων (ενθ. ανωτ.).

Το δικαίωμα για γραπτή «ακρόαση» πρέπει να διακριθεί από το δικαίωμα για προφορική ακρόαση (άρθρο 7, παράγραφος 1, του κανονισμού 99/63) και η Ford δεν ισχυρίζεται ότι παραβιάστηκε με οιονδήποτε τρόπο το άρθρο αυτό.

Στις 22 Ιουλίου 1982 δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Times άρθρο το οποίο ανέφερε ότι η Επιτροπή κίνησε διαδικασία κατά της Ford σχετικά με τους περιορισμούς της πωλήσεως στη Γερμανία αυτοκινήτων δεξιάς διεύθυνσης και ότι είχε προβλεφθεί ακρόαση για την επόμενη μέρα. Διαβάζοντας το άρθρο αυτό ορισμένοι κύριοι εμπορικοί αντιπρόσωποι Ford στη Βρετανία απέστειλαν τηλετυπήματα στην Επιτροπή και εξέφραζαν την ανησυχία τους. Σε τρεις ή τέσσερις σύντομες παραγράφους, καθένα από τα τηλετυπήματα αυτά αναφέρει τα εξής: αναφορά στο άρθρο των Times· σύντομη περιγραφή της εμπορικής δραστηριότητας του αιτούντα ως κύριου εμπορικού αντιπρόσωπου Ford· και αίτημα για ακρόαση. Ενόψει της σημασίας τους παραθέτω ως παράδειγμα ένα τηλετύπημα:

«Ζητούμε από την Επιτροπή σας να μην προβείτε σε άμεσες ενέργειες επί των προτάσεών σας χωρίς να μας παράσχετε την ευκαιρία να σας εκθέσουμε την υπόθεσή μας, καθώς ειδικότερα η εταιρεία μας απασχολεί πάνω από 1 000 άτομα και η επιβίωση της εταιρείας μας και η μελλοντική απασχόληση του προσωπικού μας απειλείται σοβαρά από τέτοιες ενέργειες.»

Από στοιχεία που προσκομίστηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου φαίνεται πιθανόν ότι από τους αντιπροσώπους αυτούς κανείς δεν έλαβε από την Επιτροπή οιαδήποτε απάντηση παρά μόνο μετά την έκδοση της απόφασης. Είναι όμως βέβαιο ότι η Stormont Ltd. και η James A. Laidlaw (Holdings) Ltd., αμφότερες οι οποίες απέστειλαν τηλετυπήματα και παρενέβησαν ενώπιον του Δικαστηρίου προς υποστήριξη της Ford επί του θέματος αυτού, δεν έλαβαν απαντήσεις — έστω τυπικά για την παραλαβή — μέχρι το Σεπτέμβριο 1982. Δεν τους παρασχέθηκε η ευκαιρία να υποβάλουν γραπτές παρατηρήσεις.

Η Επιτροπή προσπαθεί να αντικρούσει το επιχείρημα της Ford κατά τρεις τρόπους. Πρώτον, ισχυρίζεται ότι οι κύριοι εμπορικοί αντιπρόσωποι «δεν ζήτησαν απλά ακρόαση». Νομίζω ότι αυτό έρχεται σε αντίθεση με το περιεχόμενο των τηλετυπημάτων. Δεύτερον, υποστηρίζει ότι «οι εμπορικοί αντιπρόσωποι υπέβαλαν γραπτές παρατηρήσεις τις οποίες η Επιτροπή έχει λάβει υπόψη». Υποθέτω ότι αυτό σημαίνει ότι οι αρμόδιοι υπάλληλοι της Επιτροπής ανέγνωσαν τα τηλετυπήματα και ότι η Επιτροπή κατόπιν αυτού παρέσχε στους εμπορικούς αντιπροσώπους την ευκαιρία να υποβάλουν γραπτές παρατηρήσεις σύμφωνα με το άρθρο 5. Παρ' όλα αυτά δεν μπορεί να υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι τα τηλετυπήματα αποτελούσαν απλώς αιτήσεις για ακρόαση και δεν αποτελούσαν παρατηρήσεις υπό την έννοια της διάταξης αυτής.

Εξετάζω τώρα το τρίτο επιχείρημα της Επιτροπής. Εννοεί ότι «παρόλο που οι εμπορικοί αντιπρόσωποι νομιμοποιούνται να υποβάλουν γραπτές παρατηρήσεις στην κύρια διαδικασία, δεν είχαν δικαίωμα να επιμένουν να προκαλούν καθυστέρηση με την υποβολή γραπτών παρατηρήσεων στην προσωρινή διαδικασία». Υπάρχουν ίσως υποθέσεις όπου συντρέχει τέτοια περίπτωση κατεπείγοντος έτσι ώστε να δικαιολογείται συνοπτική διαδικασία και χρόνος μόνο για σύντομες παρατηρήσεις όσον αφορά τη λήψη προσωρινής — αντίθετα προς την οριστική — απόφασης. Εν προκειμένω όμως, οι ενδιαφερόμενοι εμπορικοί αντιπρόσωποι είχαν πράγματι εύλογο συμφέρον να υποβάλουν γραπτές παρατηρήσεις και έπρεπε επομένως να ακουστεί η άποψή τους. Οι Stormont και Laidlaw υποστηρίζουν ότι η καθεμιά έχει υποστεί από την απόφαση ζημίες που ανέρχονται σε αρκετές εκατοντάδες χιλιάδες αγγλικές λίρες. Δεν τίθεται καν εξάλλου θέμα ότι οι διάφοροι ενδιαφερόμενοι κύριοι εμπορικοί αντιπρόσωποι είχαν με την Ford τις στενότερες δυνατές σχέσεις και αποτελούσαν ενιαίο σύστημα. Δεν κατανοώ πώς η Επιτροπή μπορεί να δικαιολογήσει την άρνησή της να ακούσει ενδιαφερόμενους τρίτους που βρίσκονται σε τέτοια θέση λόγω του ότι η απόφαση ήταν προσωρινού χαρακτήρα, ενόψει ιδίως των όρων της. Ούτε θα μπορούσα να δεχθώ ότι η προκειμένη περίπτωση ήταν τόσο κατεπείγουσα που δεν ήταν καν δυνατό να δοθούν στους εμπορικούς αντιπροσώπους δύο εβδομάδες, ο ελάχιστος χρόνος που επιτρέπεται από το άρθρο 11 του κανονισμού 99/63, για να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους. Η εγκύκλιος της Ford εκδόθηκε στις 27 Απριλίου και άρχισε να ισχύει την 1η Μαΐου. Το BEUC υπέβαλε την καταγγελία του στην Επιτροπή στις 12 Μαΐου αλλά η Επιτροπή μόλις στις 2 Ιουλίου απέστειλε τη γνωστοποίηση των αιτιάσεων. Η ακρόαση έλαβε χώρα στις 23 Ιουλίου και η απόφαση εκδόθηκε στις 18 Αυγούστου. Έτσι, ο χρόνος που χρησιμοποίησε η ίδια η Επιτροπή δείχνει ότι δεν συνέτρεχε τέτοια περίπτωση κατεπείγοντος έτσι ώστε η διαδικασία να μην μπορεί να παραταθεί κατά δύο εβδομάδες περίπου.

Είναι πέρα από κάθε αμφιβολία ότι η παράλειψη της ακρόασης μιας επιχείρησης προς

την οποία απευθύνεται απόφαση βάσει του άρθρου 3 του κανονισμού 17 συνιστά παράβαση ουσιώδους δικονομικού κανόνα λόγω της οποίας η απόφαση μπορεί να ακυρωθεί. Η ίδια συνέπεια πρέπει να έχει εφαρμογή για την παράλειψη ακρόασης ενδιαφερόμενων τρίτων που δικαιούνται να εκφέρουν γνώμη. Καταλήγω στο ότι η απόφαση πρέπει να ακυρωθεί για τους λόγους αυτούς.

Ο τέταρτος και τελευταίος δικονομικός λόγος της Ford είναι ότι για την έκδοση της απόφασης τα μέλη της Επιτροπής, ενεργώντας ως συλλογικό σώμα, δεν είχαν εκχωρήσει τη δέουσα αρμοδιότητα. Η Ford δεν προσάγει κανένα αποδεικτικό στοιχείο υπέρ του ισχυρισμού αυτού και κατά τη γνώμη μου πρέπει να απορριφθεί.

Η Ford Γερμανίας ζητεί τα δικαστικά της έξοδα. Η Ford Europe ζητεί την καταβολή των δικαστικών εξόδων της «Ford Γερμανίας». Υποθέτω ότι αυτό έχει αναγραφεί εκ παραδρομής και πρόκειται για τη «Ford Europe». Αν και θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι ορισμένα δικαστικά έξοδα θα είχαν αποφευχθεί αν αμφότεροι οι διάδικοι είχαν ασκήσει μια μόνο προσφυγή, ίσως ακόμη ότι ένας μόνο διάδικος θα μπορούσε να προβάλει όλα τα επιχειρήματα, θεωρώ ότι εν πάση περιπτώσει ήταν εύλογο για αμφότερους να ασκήσουν την προσφυγή και να μη γίνει επιμερισμός των εξόδων.

Για τους πιο πάνω λόγους προτείνω να ακυρωθεί η προσωρινή απόφαση της Επιτροπής και η Επιτροπή να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα αμφοτέρων των προσφευγουσών και στα δικαστικά έξοδα των Stormont Ltd. και James A. Laidlaw (Holdings) Ltd. Η Επιτροπή και το BEUC θα πρέπει να φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα.